

**กลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
สำหรับนักเรียนประถมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษaxonแก่น เขต 1***
**A Strategy in Implanting of Moral Ethics for Primary
School Students in Basic Education under the Office of
KhonKaen Primary Education, Area 1**

พระอธิการบุญช่วย โชติวโส, พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,
สุนทร สายคำ และพระสำรอง สนบุญโต
Phraathikan Boonchuay Chotivungso, Phrakhru Samothankhetkhanarak,
Sunthon Saikham and Samrong Seanthor
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus, Thailand
Corresponding Author, E-mail: Chotivongso1980@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษaxonแก่น เขต 1 2) เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษaxonแก่น เขต 1 3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษaxonแก่น เขต 1

ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมและรายด้าน อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ เน้นมโนกรรม ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.27 แสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องได้มาตรการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 27 ด้านความสามัคคีด้าน

*ได้รับบทความ: 7 พฤษภาคม 2561; ตอบรับตีพิมพ์: 1 สิงหาคม 2561

Received: May 7, 2018; Accepted: August 1, 2018

การปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.32 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 32 ส่วนด้านความตระหนักและมีความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.19 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมจึงไม่มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา

อธิปญญาสิกขา ศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.19 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 19 ด้านความประหยัดและอดออม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.24 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 24 ส่วนด้านความกตัญญูกตเวทิตะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.15 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมจึงไม่มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา

อธิศีลสิกขา ศีลเนนกายกรรม และวจีกรรมในภาพรวม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.18 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 18 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.20 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 20 ส่วน ด้านความเมตตา กรุณา ด้านความสุภาพอ่อนน้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.18, 0.17 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมจึงไม่มีความต้องการจำเป็นต้องพัฒนามีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ การสร้างกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ที่สถานศึกษาควรดำเนินการ กล่าวคือมีการสร้างกรอบร่างรูปแบบพัฒนากลยุทธ์และใช้วิธีการจัดลำดับความสำคัญโดยการวิเคราะห์ สภาพความต้องการจำเป็นจะทำให้ได้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและใช้ในการประเมินการดำเนินงานนั้นๆ ได้สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อหลักไตรสิกขาด้านอธิปญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้งโดยยึดความกตัญญูกตเวทิตะมีความรู้และการยอมรับในบุญคุณของบุคคล และกระทำตอบด้วยการทดแทนพระคุณในขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์อาจใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกันก็ได้ในกรณีที่มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงานมาก ซึ่งจะทำให้ได้ผลการวิจัยมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงสุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม; นักเรียนประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research aims study the process of implanting moral ethics for primary school students in basic education under the office of KhonKaen primary education area 1, To develop the strategy of implanting of moral ethics for primary school students in basic education under the office of KhonKaen primary education area 1, to analyze the concept of implanting of moral ethics for primary school students in basic education under the office of KhonKaen primary education area 1.

The research was found that: the strategies of implanting of moral ethics primary school students in basic education under the office of KhonKaen primary education area 1 in overall and other parts. Adhicitta-sikkhā or training in higher mentality, it is the study of citta (mind), education of mind to be calm and concentrated focusing on metal action. In overall, average was 0.27, meant that a rate of change in the development of the condition that it should be value is 27 percent. For harmony and self-practice for social benefits, the average was 0.32, meant a rate of change in development from the condition that it should be value is 32 percent. Otherwise, the average of awareness and responsibility was 0.19 which the average is less than the overall average, so there is no need to develop.

Adhipaññā-sikkhā or training in higher wisdom is knowledge for self-education to get apparent knowledge. In the overall average was 0.19 meant that the rate must change in terms of development from the status of condition, it should be value is 19 percent. For economics and prosperity, the average was 0.24, shown that a rate of change in development from the present condition to the condition that should be value is 24 percent. For the gratitude, the average was 0.15 that an average is less than the overall average, so there is no need to develop.

Adhisila-sikkhā or training in higher morality is focusing on bodily and verbal action in the overall average was 0.18. It shows that the rate of change in development from the present condition that it should be value is 18 percent. For honesty, the average was 0.24, shown that the rate of change in development from the status to the condition that it should be value is 20 percent. Otherwise, for loving kindness and politeness, their

averages were 0.18, 0.17 that averages are less than the overall average, so there is no need to develop because there is no difference in practice.

Suggestion. The creation of a strategy to implant moral ethics for primary school students in basic education under the office of KhonKaen primary education area 1, where should be processed to create a framework for developmental strategies and to manage a priority method by analyzing of the requirements. It is most important to get the strategy to develop an effective moral ethics in determination of policy and evaluating of those works. The educational institutions should pay attention to the principles of Adhipaṅkṣī-sikkhā or training in higher wisdom in Tri-Sikkhā or three fold training. It is the study of wisdom for apparent self-education focusing on gratitude, knowledge and appreciation of others who have done to them by repaying the goodness. In the process for constructing of a strategy, it used an in-depth interview and subgroup discussion. In the case of a long period, this will make the results clearer and more effective.

Keywords: Strategy; Cultivate Virtue; Ethics; Elementary School Students Basic

1. บทนำ

สภาพปัจจุบันปัญหาของสังคมไทย เป็นที่ยอมรับว่า การขาดคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมาซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรม การเมือง และการศึกษา จนทำให้ประเทศชาติเสียโอกาสในการพัฒนาให้ทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศ จึงเป็นเหตุให้รัฐบาลได้มุ่งเน้นความสำคัญกับนโยบายทางด้านสังคมในการพัฒนาสังคม (Phrakru Thamtharachanya, 2017 : 61-73) โดยองค์รวมนั้นไปที่การส่งเสริมความรักความสามัคคีความสามัคคีของคนไทยในชาติที่จักปฏิรูปสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้พัฒนาสภาวะของประชาชนให้ครอบคลุม ทั้งมิติทางกายจิตสังคม

และปัญญา ที่มีกีฬาเป็นพื้นฐานการออกกำลังกายสร้างความเข้มแข็งของทุกชุมชนท้องถิ่นและประชาสังคมให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทย ให้เป็นสังคมที่มีสันติสุขอย่างยั่งยืนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและพัฒนาประสิทธิภาพของหน่วยงานและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมที่รัฐบาลมุ่งมั่นที่จะสร้างสังคมเข้มแข็งที่คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันอย่างสมานฉันท์บนพื้นฐานของคุณธรรม (Office of the Basic Education Commission, 2007 : 12) ในขณะที่กระแสสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์สามารถแพร่กระจายข่าวสารข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึงผลักดันให้สังคมโลกมีลักษณะไร้พรมแดน มวลมนุษย์ชาติในโลกปัจจุบันเปรียบเสมือนอาศัยอยู่ใน “หมู่บ้านโลก”

(Global Village) กระแสกดดันดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสังคมไทยต่อวิถีไทยอย่างรุนแรงทุกระดับและทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวัฒนธรรมเป็นไปอย่างเชียวกราก ส่งผลให้เกิดความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย กระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยม ได้เข้าครอบงำวิถีไทยวัฒนธรรมไทยและปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะการล่มสลายของสถาบันครอบครัวเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ สิ่งเหล่านี้ย่อมชี้ให้เห็นว่าปัญหาในสังคมไทยได้มีการสะสมและเกิดความรุนแรงขึ้นตามลำดับ และเมื่อหันกลับมาดูกระบวนการจัดการศึกษาไทยอันเป็นปัจจัยสำคัญโดยตรงที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยในปัจจุบันพบว่า สถานภาพทางด้านคุณภาพการศึกษาที่กำลังวิกฤตลงไปทุกขณะเช่นกัน (Ruangkhachon, 2002 : 32)

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของชาติและวางกรอบนโยบายหลักเกี่ยวกับการศึกษา ได้ประกาศนโยบาย และทิศทางหลักร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดคุณธรรมพื้นฐาน เพื่อปลูกฝังให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่นักเรียนและเยาวชนของชาติ 8 ประการ ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ (Ministry of Education, 1999 : 9) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน จำนวน 14 มาตรฐาน เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงานใน 3 ด้านของโรงเรียน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครูผู้สอน

และด้านผู้เรียน การประเมินด้านผู้เรียนเป็นการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและปฏิบัติตัวให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (Asaphoom, 2008 : 14) โดยได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบและวิธีการที่ควรนำมาปลูกฝังให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรมในตัวเด็กและเยาวชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่เน้นการพัฒนาคน โดยมุ่งให้มีคุณธรรมและรอบรู้ อย่างเท่าทัน เกิดภูมิคุ้มกัน นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังได้ประกาศนโยบายและทิศทางหลักในการปฏิรูปการศึกษาที่ยึด “คุณธรรมนำความรู้” ในการจัดการศึกษา โดยมีทิศทางและเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาที่จะเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยด้วยความร่วมมือกันระหว่าง 3 สถาบันหลัก คือ บ้าน วัด สถานศึกษา และโรงเรียน เพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการศึกษาที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ต่อไป (Secretariat of the Council of Education, 2010 : 5)

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงสังคมไทยเคารพศรัทธาต่อพระภิกษุมาก เพราะเชื่อว่าพระภิกษุ นั้นเป็นผู้มีความรู้มากกว่าฆราวาส เป็นผู้ทรงศีล ย่อมพูดแต่สิ่งที่ดีจริง และเป็นครูบาอาจารย์ ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่มีต่อวัดจึงผูกพันแนบแน่นกับวิถีชีวิตของทุกคน นับแต่เกิดจนตาย คำสั่งสอนจึงได้รับความเชื่อถืออย่างไร้ความคลางแคลงใจ ดังนั้นพระสงฆ์จึงกลายเป็นที่พึ่งของสังคมในทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นทางที่เป็นมงคล และอัปมงคล ส่วนวัดนั้น เป็นสถานที่รับใช้

บริการงานประเพณีการทำบุญต่างๆ เพื่อให้เกิดกุศลบุญแก่ฆราวาส เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งมีอยู่แทบตลอดทั้งปี รวมทั้งเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่ชุมชน นับแต่การบวชเณรจนถึงบวชเป็นพระภิกษุ สถานที่ให้ความสงบเยือกเย็นทางใจ เช่น ประเด็นสำคัญด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ต้องการศึกษาวิจัย 8 ประการ คือ 1) ความมีวินัยและความรับผิดชอบ 2) ความซื่อสัตย์สุจริต 3) ความสุภาพอ่อนน้อม 4) ความกตัญญูกตเวที 5) ความเมตตากรุณาโอบอ้อมอารีย์ 6) การรู้จักสามัคคี 7) ความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และ 8) การปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

ทั้งนี้เพราะคุณธรรมทั้ง 8 ประการดังกล่าวเป็นแก่นแกนที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา หากสามารถสร้างกลยุทธ์ที่มีประสิทธิผลในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาได้แล้ว ก็น่าจะเป็นส่วนสำคัญในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ เพราะนักเรียนในช่วงวัยระดับประถมศึกษาถือเป็นวัยที่เหมาะสมที่จะได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างยิ่ง หากมีกลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมเหมาะสม และชัดเจนแล้ว ก็เชื่อว่าจะเป็นแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาได้อย่างมั่นคงทำให้นักเรียนมีจุดยืนที่ชัดเจน ซึ่งถือเป็นการเตรียมเยาวชนของชาติให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต โดยมีพื้นฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้และมีจิตสำนึกสาธารณะที่แข็งแกร่งพร้อมที่จะเป็น

กำลังสำคัญในพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Research Methodology) (Koenchai, 2016 : 297-314) เป็นการผสมผสานวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการผสมในระดับข้อมูลในรูปแบบมุ่งค้นหาความรู้ (Exploratory Design) โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักในระยะแรก เพื่อศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจแนวทางของกลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษา เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (Interview) กลุ่มเป้าหมายปลี่ยนมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผล และสร้างตัวแปรกลุ่ม

แล้วนำสรุปมาต่อยอดใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ตามวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณด้วยตารางวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และวิธีการทางสถิติ (Statics Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยดำเนินการ 2 ประการดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียนประถมศึกษา มี 8 ด้าน ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาและวิธีการทางสถิติ

1. ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการของบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ในการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีวิจัยที่เกี่ยวกับการกำหนดยุทธศาสตร์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิด

ในการวิจัย โดยใช้ขอบข่ายการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 8 ด้าน คือ ความมีวินัยและความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความสุภาพอ่อนโยน ความกตัญญู กตเวที ความเมตตากรุณาโอบอ้อมอารีย์ การรู้จักสามัคคี ความประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม

2. ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ขับเคลื่อนนโยบายหลักเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยการพิจารณาการพัฒนากลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. ขั้นตอนที่ 3 เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Factor Analysis) หรือบางครั้งเรียกว่า การวิเคราะห์ปัจจัย เป็นเทคนิคที่จะจับกลุ่มหรือรวมกลุ่มหรือรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มหรือปัจจัยเดียวกันตัวแปรที่อยู่ในปัจจัยเดียวกันจะมีความสัมพันธ์กันมาก โดยความสัมพันธ์นั้นอาจจะเป็นในทิศทางบวก (ไปในทิศทางเดียวกัน) หรือทิศทางลบ (ไปในทางตรงกันข้าม) ก็ได้ ส่วนตัวแปรที่คนละปัจจัย

4. ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ในการพัฒนา โดยใช้กลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ที่เกี่ยวกับบทบาทของพระภิกษุสงฆ์ในการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน ในการให้ระดับคะแนนการประเมิน กำหนดน้ำหนักคะแนน 5 ระดับ โดยเกณฑ์การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ คือ ค่ามัธยฐานต้องไม่ต่ำกว่า 2.50 และพิสัยระหว่างควอไทล์ ต้องไม่เกิน 1.50 จึงจะถือว่าประเด็นคำถามนั้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

5. ขั้นตอนที่ 5 สรุปและนำเสนอกลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องกลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามสภาพปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมสำหรับนักเรียนมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนากลยุทธ์ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนใช้คำตอบแบบตอบสนองคู่ (Dual Responses) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของกลยุทธ์การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบ มั่นคงเป็นสมาธิ เน้นมนोरกรรม รองลงมาคือ อธิศีลสิกขา คือ ศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้อง ดีงาม เน้นกายกรรม และวจีกรรม และอธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญา อบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังต่อไปนี้

1.1 อธิศีลสิกขา คือ ศึกษาเรื่องศีล อบรมปฏิบัติให้ถูกต้องดีงาม เน้นกายกรรม และวจีกรรมโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังต่อไปนี้

1) ด้านความเมตตากรุณา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ นักเรียนช่วยคุณครูทำงานเสมอเมื่อโรงเรียนเลิก รองลงมาคือ นักเรียนไปทำบุญตักบาตรที่วัด และวันสำคัญประจำ และนักเรียนมีเมตตาจิต

ไม่กล้าฆ่าสัตว์เพราะกลัวบาป ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ นักเรียนมีการประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสมเพื่อสะท้อนความมีคุณธรรมที่ดีของบุคคล 2) ด้านความสุภาพอ่อนน้อม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การรู้จักวางตัวให้เหมาะสมไม่เย่อหยิ่ง รองลงมา คือ การมีจิตใจอ่อนโยนการมองโลกในแง่ดี และการแสดงกิริยาท่าทางที่สุภาพ และนุ่มนวล ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ รู้จักแสดงความเคารพผู้ใหญ่กว่า

1.2 อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิตอบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ เน้นมโนกรรม โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังต่อไปนี้ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่น รองลงมา คือ มีการประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง และมีความซื่อสัตย์สุจริตสามารถจัดการปัญหาและความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเพื่อนได้ ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีความซื่อสัตย์ทั้งต่อหน้าที่ตรงต่อเวลา รับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง

1.3 อธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญา อบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังต่อไปนี้ 1) ด้านความตระหนัก และมีความรับผิดชอบ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดจนงานเสร็จ

เรียบร้อย แม้ว่าจะมีอุปสรรคใดๆ ก็ตาม โดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล รองลงมาคือ นักเรียนรู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวมโดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล 2) ด้านความสามัคคี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ปฏิบัติหน้าที่นักเรียนที่ดีด้วยความสามัคคีช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน โดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล

2. ความต้องการจำเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1

อธิจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ เน้นมโนกรรม ในภาพรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.27 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 27 ด้านความสามัคคี ด้านการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.32 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 32 ส่วนด้านความตระหนักและมีความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.19

อธิปัญญาสิกขา คือ ศึกษาเรื่องปัญญา อบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง ในภาพรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.19 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 19 ด้านความประหยัดและอดออมมีค่าเฉลี่ย

เท่ากับ 0.24 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 24 ส่วนด้านความกตัญญูทศเวทที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.15

อริสสิกขา คือ ศีลเนนกายกรรม และวชิกรรมในภาพรวม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.18 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 18 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.20 แสดงให้เห็นว่าจะต้องได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าคิดเป็นร้อยละ 20 พิจารณารายด้านและรายข้อปรากฏดังนี้ ด้านความสามัคคี ความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.32 จะได้อัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพที่เป็นอยู่ไปยังสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าคิดเป็นร้อยละ 32 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

3. สรุปกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็น ปรากฏดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 อริจิตตสิกขา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็นสมาธิ เน้นมโนกรรม 3 กลยุทธ์ ตัวชี้วัด

กลยุทธ์ที่ 1.1 ด้านความสามัคคี ประกอบด้วย ตัวชี้วัด สร้างความรู้สึกรักคุ้นเคยสนิทสนม ไว้วางใจกันและกัน โดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล ปฏิบัติหน้าที่

นักเรียนที่ดีด้วยความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล การโน้มน้าวกระตุ้นเตือนคนรอบข้างให้อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีโดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล สร้างความปรองดองสมานฉันท์ในหมู่คณะ โดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล

กลยุทธ์ที่ 1.2 ด้านการปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมประกอบด้วย ตัวชี้วัดช่วยกันรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ในสภาพดี ช่วยกันรักษาความสะอาดในห้องเรียนและในบริเวณต่างๆ ของโรงเรียน ทั้งขยะลงในถังขยะที่โรงเรียนจัดให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน ประเทศชาติปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน เช่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือไม่กระทำความผิดตามที่กฎระเบียบกำหนด เคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

กลยุทธ์ที่ 1.3 ด้านความตระหนักและมีความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วย ตัวชี้วัดมีการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นและรับผิดชอบและชอบจากผลการปฏิบัติของตนโดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่กำหนดจนงานเสร็จเรียบร้อย แม้ว่าจะมีอุปสรรคใดๆ ก็ตาม โดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผลนักเรียนได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด โดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผลนักเรียนรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมโดยใช้ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผลมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองโดยใช้

ปัญญาพิจารณาหาความจริงอย่างมีเหตุผล

องค์ประกอบที่ 2 อธิปัญญาศึกษา คือ ศึกษาเรื่องปัญหาอบรมตนให้เกิดปัญญาแจ่มแจ้ง 2 กลยุทธ์ ตัวชี้วัด

กลยุทธ์ที่ 2.1 ด้านความประหยัด และอดออมประกอบด้วย ตัวชี้วัด การเก็บออม จำเป็นต่อการดำรงชีวิตต่อตนเอง การบริโภคที่อยู่ ในระดับพอดีไม่ใช้จ่าย ฟุ่มเฟือยเป็นหลักควรยึด ปฏิบัติการคิดก่อนใช้ในเรื่องที่จำเป็นสำหรับการ ดำรงชีพคือการ ประหยัดการรู้จักข่มใจตนเอง ไม่คิดต้องการสิ่งของอื่นๆ เป็นการออมเช่นเดียวกัน

กลยุทธ์ที่ 2.2 ด้านความกตัญญู กตเวทีประกอบด้วย ตัวชี้วัดความรู้และการยอมรับ ในบุญคุณของบุคคล และกระทำตอบด้วยการ ทดแทนพระคุณการสร้างความสุข ความสบายใจ ให้พ่อแม่ตามอัตภาพ หรือตามสมควรการช่วย เหลือกิจการที่พ่อแม่ให้ว่วนด้วยความเต็มใจ การรู้สึกสำนึกในคุณ ด้วยแสดงความเคารพ นบถือ เชื่อฟัง และช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ

องค์ประกอบที่ 3 อธิศีลศึกษา คือ ศีล เน้นกายกรรม และวจีกรรม 3 กลยุทธ์ ประกอบด้วย ตัวชี้วัดสภาพปัจจุบันของกลยุทธ์การพัฒนา คุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักของความประพฤติ ที่อบรมกิริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ใน ครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม ซึ่งคุณธรรม จริยธรรม เป็นพฤติกรรมการแสดงออกทางกาย

วาจาใจ ที่ตั้งงามของมนุษย์เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ประกอบด้วย อธิศีลศึกษา คือ ศีล เน้นกายกรรม และวจีกรรมเน้นด้านความเมตตากรุณาด้านความ สุภาพอ่อนน้อมด้านความซื่อสัตย์สุจริต อธิจิตต ศึกษา คือ ศึกษาเรื่องจิต อบรมจิตให้สงบมั่นคงเป็น สมาน เน้นมโนกรรมเน้นที่ด้านความตระหนัก และมีความรับผิดชอบ ด้านความสามัคคี ด้านการ ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและอธิปัญญา ศึกษา คือ ศึกษาเรื่องปัญหาอบรมตนให้เกิดปัญญา แจ่มแจ้งเน้นที่ด้านความประหยัดและอดออม และด้านความกตัญญูกตเวทีสอดคล้องกับคำสอน ของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้ให้ความ หมายของจริยธรรมว่า “ธรรมคือ ความประพฤติ” “ธรรมคือ การดำเนินชีวิต” หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต คำจริยธรรมนี้ นักปราชญ์ ในประเทศไทย ได้บัญญัติให้ใช้สำหรับคำภาษาอังกฤษว่า Ethics หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ปฏิบัติ ศีลธรรมหรือกฎศีลธรรม จริยะ (หรือ จริยธรรม) อันประเสริฐ เรียกว่า พรหมจริยะ (พรหม จริยธรรมหรือพรหมจรรย์) แปลว่า “ความประพฤติ อันประเสริฐ” หรือทางดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ หมายถึง มรรคมีองค์ 8 หรือ ศีล สมาน ปัญญา และคำกล่าวของธานินทร์ กรัยวิเชียร (Krai wichian, 2007 : 17) กล่าวว่า “ คุณธรรมและ จริยธรรม” เป็นเรื่องที่ว่าด้วย การปฏิบัติหน้าที่ ของบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามสถานะ ของตน เช่น การเป็นลูกที่ดี การเป็นพลเมืองที่ดี และเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี เป็นต้น

จากความหมายของจริยธรรมที่บุคคล ต่างๆ ที่กล่าวมานั้น พอสรุปได้ว่า จริยธรรมคือ

พฤติกรรมที่ได้ทำ ได้ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม
ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของบุคคลที่เหมาะสม
กับความต้องการของสังคม โดยเป็นลักษณะที่
สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมคือ

เป็นพฤติกรรมที่สังคมชอบ และให้การสนับสนุน
ในการกระทำนั้น เป็นสิ่งที่ดีงามถูกต้องถือเป็น
มาตรฐานความดี และความสัมพันธ์กัน เพื่อก่อให้
เกิดความสงบสุข ความเจริญรุ่งเรืองของสังคม

References

- Asaphoom, S. (2008). *Modern Educational Administration : Concept, Theory, and Practice*. 4th edition. Ubon Ratchathani : Ubonkit Offset Printing Co.
- Kraiwichian, T. (2007). *Moral and Ethics of Management*. Bangkok : Office.
- Ministry of Education. (1999). Center-based Instructional Management. *The Educational reform Package in Schools under the Department of General Education*. Bangkok : Religion.
- Office of the Basic Education Commission. (2007). *Management Decentralization Approach and Educational Management to the Board According to the Ministry of Education, Regulations and Methods of Decentralization of Administration and Education Management in 2007*. Bangkok : Rearing Agricultural Cooperative Ltd.
- Ruangkhachon, C. (2002). *An Integrated Approach to the School of Parental Attitude*. Yala : Office of Religious and Cultural Studies, Educational Region 2.
- Phra Dharmakit. (1997). *Statute of life Ethical Buddhist for a Good Life*. Bangkok : Religion Publishing House.
- Phrakru Thamtharachanya. (2017). The Strategy of Virtue-Morality Development for Basic Education under Khonkaen Primary Educational Service Area Office 1. *Dhammathas Academic Journal*, 17(2), 61-73.
- Secretariat of the Council of Education. (2010). *Educational reform Proposals in the Second Decade (2009-2018)*. Bangkok : Pepsi Sweet Graphic Limited.